

A KERT MŰVÉSZETE.

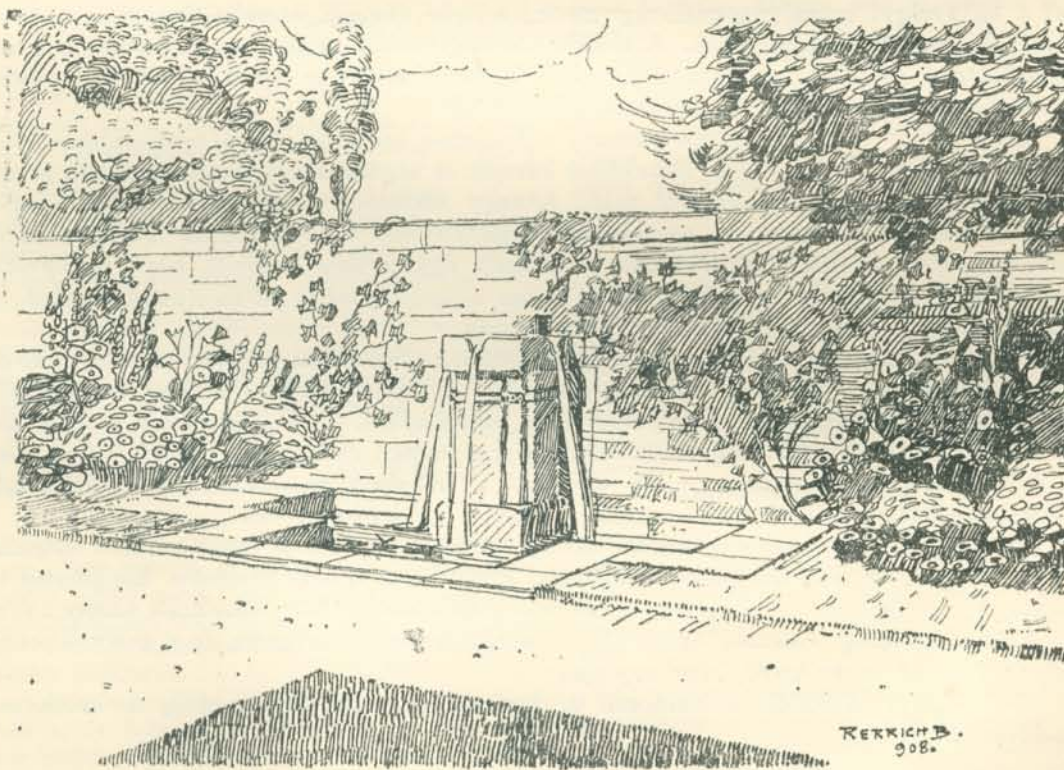
IRTA: RERRICH BÉLA.

A kertművészet a természetet, úgy a rendelkezésre álló területet, mint a növényzetet, bizonyos törvényeknek veti alá, melyek izlésünkből és igényeinkből kialakultak.

A kertművészet tulajdonképpen ősrégi már; — majdnem egyidejűleg keletkezett az építészettel. Pompejii és herculanumi falfestményeken látható, hogy az ókor kertművészete ugyanazokból az elvekből indul ki, mely elvek később a kert művészetének aranykorában, az olasz renaissance virágzása korában voltak mértékadók. Az olasz renaissance kertek a kertművészet legmagasabb fokán állottak. Az épület szerves összefüggésben van a kerttel. A lejtős elrendezésnek terraszokkal való megoldása, a növényzetnek az architektúra alá való alárendelése és az egésznek a különböző architektonikus elemek segítségével az épülettel való harmonikus összefoglalása jellemzi a kertművészet e remekeit.

A francia kertművészet az olaszok nyomán halad és a XVII. század második felében, XIV. Lajos korában, Le Nôtre-t vallja legnagyobb mesterének. A XVIII. század második felében Angolország egészen új irányt kezd meg, a tájképies vagy természetes irányt, mi azzal van összefüggésben, hogy a tájképfestés ezen időben kezdett nagyobb erővel önálló iránnyá fejlődni. Azon igyekeztek, hogy bizonyos határok közt levő területen tájképeket létesítsenek. Ez az irány Angolországban, hol óriási területekkel létesíthettek ilyen tájkerteket, vagy „angol parkokat“, megállta helyét, habár már kiindulásában, sajnos, eltért a kertművészet azon főelvétől, hogy a kert emberi kezek és nem a szabad természet műve lévén, annak külsején az emberi kéztől alkotott volta jellegzetesen kell hogy kifejezésre jusson. Később azonban ez az irány elterjedt az egész kontinensen és kezdetévé vált

A Kert
művészete

RERRICH B.
908.

RERRICH BÉLA: KERTRÉSZLET.

COIN DE JARDIN.

annak a kertművészet szempontjából teljesen művésztelen korszaknak, melyhez hazai kertjeink legnagyobb része tartozik. A kertek alakítását teljesen a „tájkertészek“ vették át, kik egészen ki- és sokszor teljesen beépített területen létesítenek a sóspercek formájára emlékeztető, ide-oda kanyargó utakat, teljesen sík területen sziklabarlangokat, faágakból összetákolt lugasokat, sőt újabban vasbetonból készült termésfa kerítéseket és mellvédeket.

A legutolsó években azonban újból egy művészi irány térfoglalását tapasztalhatjuk ezen a téren, mely főleg Németországból jött át hazánkba is. Ez az irány, mivel építészek kezdték meg, újra visszatér a kert architektonikus, illetve geometrikus elrendezésére. A kert a háznak a szabadba való kibővítése, és így ezzel szerves összefüggésben van. A kert az ember kezének műve, és így nem igyekszünk azt mindenféle módon mint a szabad természet szülöttjét odaállítani. Ez a helyes irány lassan-lassan meghódítja újból a nagyközönségnek a művészi kérdések iránt fogékonyabb részét és be fog következni lassan az az idő, amikor a közönség majd belátja azt, hogy a szép és hangulatos kert a maga kedves, színes lakóival a lakóháznak épp oly fontos része, mint a kényelmes és izléses bútor a lakásnak. A képek közt egy kis családi otthon kertjében mutatom be egy példáját egy modern, kedves házikertnek. Itt a kert teljesen a ház alaprajzából fejlődött ki. Az építész a kertművésszel karöltve fáradt egy kedves és kellemes „otthon“ megteremtésén.

EMLEKMŰVEK

SÁRKÁNY ISTVÁNTÓL.

E számban közölt emlékművek közül az első, mely méreteiben legnagyobb és mint nyilvános emlék legjelentékenyebb, gróf Andrássy Gyula emlékezetét őrzi, ki ifjúkorában, mint a tiszavölgyi szabályozó-társaság elnöke a dobi átvágás végrehajtásával maradandó nyomát hagyta tevékenységének. A magyar királyi földművelésügyi minisztérium ennek megörökítésére 1907-ben pályázatot írt ki, melynek elsődíjas terve a következő évben felépült és melyet 1909-ben ünnepélyesen felavattak.

Az emlék, — mely a Tisza partján, a Tiszadob melletti Urkom nevű halmon áll — mintegy 12 méter magas, bajóti mészkőből készült, a végződés két méter átmérőjű gömbje pedig fakó aranyozású sárgarézbe való. A nagy síkföldön emelkedő halmon felnyúló emlékmű messziről meglátszik, gömbjének a napfényben való csillogása pedig mértföldnyírről feltűnik. Általában nagyvonalú és masszív egyszerűség jellemzi, nem a közvetlen közelből való szemléletre teremtve; de a halom alján elhúzódó útról, avagy a folyó tőléséről tömege és arányai teljesen érvényre jutnak.

A másik fénykép a Halmos-család sírboltjának kiképzése, melyre szintén 1907-ben a Múcsarnokban rendezett pályázatot írtak ki. Elsődíjas terve 1908-ban készült el a rákoskeresztúri új temetőben, ruszkciczai fehér márványból, — a kapuforma mélyedésben levő keret pedig eozinból. Magassága mintegy hat méter. A kaputól kétoldalt levő díszített kövek másfél köbméteres nagy darabok, a felépített magasabb rész is átlag köbméteres darabokból készült.

Úgy ez, valamint a még közölt három síremlék egyszerű vonalú, kevés tagozású munka, melyek éppen ezen tulajdonságukkal kívánják a temető szomorú hangulatát felkelteni. A közelből szemlélőt pedig egyes jelentősebb konstruktív részeknek nemes anyagból: kalapált vastag vörösréz lemezből, — eozinból való kiképzése és a mélyedésekben elhelyezett virág és örökzöld képe fogadja.

A két Fayer-síremlék a budapesti új temetőben, a harmadik pedig a kecskeméti temetőben áll.

A PÁRISI SALON D'AUTOMNE IPARMŰVÉSZETE

Ezelőtt két esztendővel a Münchenben tartott iparművészeti kongresszus bankettén a francia delegátusok egyike, Francis Jourdain, a Salon d'Automne elnöke, a bajor iparművészekre emelt tósztya folyamán felszólította volt őket, hogy mutassák meg Párisnak mindama nagy eredményeket, amit céltudatos, hosszú és kitartó munkájukkal elértek. E célból felajánlotta nekik a Salon d'Automne rendelkezésére álló Grand Palais megfelelő termeit.

Ámbár a müncheniek ismerték a francia közönség ellenszenvét a modern iparművészet iránt, elfogadták a meghívást, igen helyesen feltételezve, hogy egy nagy és becsületes erőmegfeszítés megkapja az elismerést. Két éven át készültek a kiállításukra. Legkisebb részleteiben is tanulmányozott tervet dolgozták ki, keresztül-kasul tanulmányozták a felajánlott helyiségeket. Pontosan és a célnak megfelelően felosztották egymás között a munkát és azután nagy becsülettel, tudással és művészettel mentek neki a kivételnek. Társadalmi akció révén megszerezték a szükséges anyagiakat — a kiállítás tiszta költségei: szállítás, biztosítás, a szobák megépítése és az adminisztráció több mint egy negyed millió frankra rúgnak. Francia és bajor patronáló bizottságot választottak, hogy az anyagiakon kívül a szükséges erkölcsi támogatásban is részük legyen. Így indultak neki, semmit se bízván a véletlenre, a nehéz feladatnak, Páris megdöntésének.

Az események kedvezően készítették elő a talajt. Egyrészt a Salon d'Automne maga, megalakulása óta, évről-évre liberálisan segíti az iparművészeket, hogy méltóbb helyet foglaljanak el a közvéleményben, amely idáig csak olyan alsóbbrendű tényezőknek tekintette őket a szobrászok, festők és építészek mellett. Itt fogadták be őket először egyenrangúaknak és itt kaptak először méltó és elegendő helyet nagyobb arányú művek kiállítására is. Másrészt a külföldi nemzetközi kiállításokon, a külföld folyton fejlődő praktikus és modern iparművészete igen komoly konkurrenciát kezdett csinálni a francia-gyárosoknak, akik idáig ritka kivétel híján a világerő nem mozdultak volna el a XVIII. század stílusainak az iniciatívájától. Átlátták végre, hogy a haladásnak semminemű megcsöknyösödés nem állhatja az útját és rászánták magukat a modern művészek eredeti terveivel való kísérletezésre.

A müncheniek kiállításával egyidejűleg mutatják be az első eredményeket.

A két nagy iparművészeti manifesztáció az idáig jóformán csak a festőknek rezervált termeknek majdnem a felét foglalják el. Ez csak úgy vált lehetségessé, hogy a francia művésztalok önként lemondottak arról a jogokról, hogy hat műtárgyat állíthatnak ki. Minél több helyet felszabadítandó, a küldeményeknek számát kétféle korlátozták.

Áldozatkészségük nemcsak az iparművészeknek vált javára. A kevesebb képet, szobrot sokkal izlésesebben lehetett felakasztani mint az azelőtti tárlatokon, aminek következtében természetesen az egyes alkotások sokkal különben érvényesülnek mint régebben, amikor

három-négy sorba aggatták őket egymás fölé, nem igen hagyva tágas közöket az egyes darabok között.

Az iparművészet nagyarányú szereplése, azonkívül az egész kiállításnak egészen új stílusa nem képiállítás-színezetet nyert, amit a blazirt párisi közönség jóleső meglepetéssel fogadott. Ezt a benyomást fokozza még az is, hogy a képek között helyet foglal egynehány nagyarányú dekoratív kompozíció: Maurice Denis klasszikusan szép, nyugodt nyolc falas kupolafestménye, Jauline, Bonnard és Sert egész termeket díszítő falképei. Mindezek olyan dekoratív atmoszférát kölcsönöznek az egész tárlatnak, ami újság még Párisban és talán mindenütt a nagy világon.

A müncheniek a földszint legnagyobb részét foglalják el. Valóságos, a szó szoros értelmében lakható szobákat építettek, amiknek semmi közük sincs az idáig látott kirakatszerűen megkonstruált bútor-ensemble kiállításokkal.

Az egyes tervező művészek igazi német fegyelmel rendelték alá magukat a közönségnek és egyéniségük teljes megőrzése mellett óvatosan elkerültek mindent, ami egymás közötti versengésre vállhatna. A szobák és termek magától értődően következnek egymásután. Csodálnunk és becsülnünk kell azt az egymás megértését, egymás művészetének a tiszteletét, amivel el tudtak kerülni minden egyéni feltűnési vágyat. Az egy zenetermen kívül, amely a kiállítás leggyengébb része, sehol semmi se vonja magára a figyelmünket a teljesség rovására. Minden csak harmonikus része az egésznek.

Jóformán az összes tervezők a Biedermayerkorszakból veszik inspirációjukat. A tisztán reprezentatív helyiségekben, mint a Theodor Veit tervezte fogadóteremben, Karl Jaeger vesztibüljében, Ludwig Troost könyvtárában a tervező művészek nem elégedtek meg a bútor rendeltetésének egyszerű formájával, praktikus, nemes anyagban való harmonikus kifejezésével, hanem eljutnak oda, hogy az egészet mint dekoratív teljességet fogják fel, amiben egy-egy fautólinek, mely kényelmes marad, inkább az a célja, hogy a sárga kandalló elé kellemes színfoltot nyomjon, mint hogy éppen csak jó ülőkészüléknek szolgáljon. Sikerral igyekeztek továbbá formában és színben változatossá tenni az egyes szobák berendezéseit, izlésesen összeházasítván különböző anyagokkal, más technikával és majdnem más stílusban kigondolt egyrendeltetésű bútorokat.

Általánosságban rendkívüli súlyt helyeznek a színhatásokra, anélkül hogy — ami különben igen tehetséges francia iparművészeknél sűrűn előfordul — egy színnek erőltetetten domináló szerepet adnának. Valóságos piktori kultúráról bizonyít a complementair színeknek szuverén kezelése. Az egymást érvényesítő, becézó színfoltok valóságos képek alkotnak összességükben, amiket szívesen vállalna sajátjának akármelyik interiór-festő.

A határozott praktikus célokra szolgáló szobák berendezésében mindig érvényesül a célszerűség.

Adalbert Niemayer ebédlője és fürdőszobája, Karl Bertsch női és Richard Riemerschmid férfitálcaszobája nyújtanak igen magas fogalmat arról, hogy

A párisi
Salon
d'Automne

a cél és az anyag helyes megértésével, az arányoknak nemes elosztásával mily szép stílusos ensemble-kat lehet teremteni. A célszerűségből mindazonáltal nem csinálnak dogmát. Alkalmaznak tisztán dekoratív elemeket is, de tisztán festői mondanivalónak nem kifejezői a bútoraik.

Az összes tervező művészek állandóan szem előtt tartják, hogy szobáikat a lehető legkényelmesebbé tegyék. Az egyéniségtelen villamosvilágítás és központi fűtés okozta esztétikai nehézségeket nagy jóakarattal és sikerrel küzdötték le. Az arravaló termekben nagyon szép, arányos dímenziójú, egyszerűen dekorált kandallókat építettek, a többiben reliefes bronzlemez-függönyökkel, amik a meleget nem fogják fel, takarták el a nem nagyon szép radiátorokat, amik így feltűnés nélkül foglalnak helyet a berendezésben.

Otto Bauer boudoirja és Paul Wenz kis szalonja igénytelenebb szobák, amikről nagyjában ugyanazon jókat mondhatjuk, mint kollégáikról.

A zeneterem, tervezte Emanuel von Seidl, elhibázott alkotás, van benne sok szép dolog, de az egész benyomása egyáltalában nem harmónikus, talán mert a terem alaprajza — a Grand palais egyik főpillérje vágja majdnem ketté — túlságosan megnehezítette az egységes kompozíciót.

A falakon jól odaillő kép, a szekrényeken állványok, apró bronz- vagy nimphenburgi porcellánváza és más csecsebecse az összehatást csak emelik és egyúttal egész jó képét adják a modern müncheni képzőművészet törekvéseinek.

Az egyedüli szemrehányás, amivel ezt az igazán impozáns művészi megnyilvánulást illehetjük, az erényeiből folyik. Túlságosan ünnepélyes, majdnem hivatalos színezetet kapott ez a szép nagy lakás. Mintha valami református főpapnak vagy főtisztviselőnek szánták volna. Azután talán még kifogásolhatnók a bútoroknak az architektúrához való abszolút alkalmazkodását. Semminemű más keretben el se tudjuk őket képzelni. A háziasszony ízlésének, szeszélyének se hagyunk semmi helyet, minden darabnak szigorúan megszabott helye van, ahonnan el nem szabad mozdítani.

A francia iparművészek kiállítása távolról se mutatkozik be olyan egységesen, fegyelmезetten, teljesen. Tulajdonképpen nem is szabadna összehasonlító ítéletet alkotni, olyannyira különböző célokra törekszik itt a két nemzet. Itt még távolról se vagyunk túl azon a Sturm und Drang-korszakon, amely ezelőtt tíz esztendővel Németországban a Jugend-stílus makaronivonalait teremtette meg.

A kiállítók, miként az egészen természetes, nem általános összehatásra törekedtek, hanem egymás között való versenyre, aminek folytán a szobák rendszeretlenül következnek egymás után, mindegyik más célt, más törekvést, más ízlést áruolván el, minden tekintet nélkül a szomszédra. Fegyelemnek, szervezetnek se híre, se nyoma.

A rendezés igen felületes; a kötélkorlátos deszkapáholszobák óriási bútorkereskedés-kirakathoz teszik hasonlatossá azt a nagy termet, amelyben a javarészüket mutatja be szobáit. A többi szét van hányva három helyre a földszinten és az emeleten, miután udvariasan a bajoroknak engedték át a rendelkezésre álló, egymással összefüggő termeket.

E kedvezőtlen mellékkörülmények ellenére akad jó egynéhány interieur, amely kiállja a németekkel való versenyt. Nem az alkalmazott anyag és nem fényűzés dolgában, legnagyobb részük apró polgári szobákat bútoroz csak be, hanem a tervezés egyszerű nemessége, praktikus szépsége és fesztelen vígsága tekintetében. Ez utóbbi tulajdonságban különösen, talán mert nem kötötte meg a kezüket a reprezentatív törekvés.

André Groult és L. Sue és P. Huillard-tól két kis színes szalon látható, mindkettő kék és vereszöld színű, amik végtelen egyszerűségük mellett igazán bájos intimitásuk. Motivumaik XVI. Lajos korára emlékeztetnek, de olyannyira átídomítva a mi szellemünkben, oly közvetlenséggel, hogy szinte vágyat érzünk bennök maradni és kedélyesen elbeszélgetni bennök mindenfeléről. Színes és kényelmes székek, karcú asztalok a csevegés otthonává predesztinálják őket.

Paul Baignères fényes hálószobája a formák egyszerű nemességével, és munkatársának, Albert Marque szobrának szép en reliefjével bizonyítja, hogy a pompa teljesen független a cicoma mennyiségétől. Majdnem csak egyenes vonalakkal, de gondos munkával, gyönyörű anyaggal — veres ébenfa — és a proporcióknak helyes betartásával nagyon előkelő benyomást tesz. Charles Plumet egy rézkarcamatör-gyűjtő szobáját tervezte. A világos fából készült bútorok és mappaalványok, kellemes reflexmentessé teszik a világítást. A kényelmes és szolid asztalon behatóan lehet tanulmányozni az egyes lapokat.

Nancy városa, a modern francia iparművészet védőbástyája, két csoporttal szerepel. Az egyik Maurice két szobája, a másik Eugène Corbin egész szobacsoportja, amitegy néhány tervező művész közremunkálkodásával alkotott. Az első dolgozószobát és ebédlőt mutat be. A dolgozószoba sötét és nem nagyon sikerült, az ebédlő azonban tiszta, világos és mondhatnók étvágygerjesztő. Padlóját szép mázas teglamozaik fedik, valamint kandallóját is. A bútorok világosak, tiszták, egyszerűek és kényelmesek. A második kiállításában van dolgozószoba, több iroda, fogadóterem, gyermekszoba és ebédlő. A fogadószoba és az ebédlő, amiket E. Vallin közreműködésével állított ki, eredetiségüket a vonalak céltalan fantasztikusságában találják. Merész ívek, fölösleges lyukak, zavaró szögletek mindenfelé. Az iroda, egy másik ebédlő és egy hálószoba más munkatársakkal sokkal egyszerűbb, nyugodtabb és természetesen szebb képet adnak. Tervezőjük azonban abba a nagy hibába esik, hogy a bútorok legnagyobb szépségét fájuk színében látja és ezt oly módon igyekszik fokozni, hogy a világítást és környezetet ugyanilyen színre hangolja. Sárga függöny az ablakon, sárga draperia, sárga falfedőpapiros, sárga szőnyeg, a sárgaság szinte ráfekszik az ember lelkére.

Ugyane hibában szenved egynéhány más művész, köztük Guilleroy: ebédlő- és hálószobát látunk, amit olcsó villakolónia-lakosoknak szán. Ha a sárga színnel vissza nem élne, értelmesen kigondolt szobái szépek volnának.

Két rendkívül kedves gyermekszoba, az egyik, a játszószoba Hellétől, a karrikatúrától, egyszerű sematikus formák, alig ékesítve egy-két egyszerű kerek szegélyoszloppal. Magatervezte játékkatonákkal, humorisztikus, szögletes, babahistóriás képekkel. A másik a

hálószoba, egy amerikai művésznőtől. A kis gyermek kényelmét mindenben előre látó, arányos, rövidlábú, kurta kis bútorokkal.

A müncheni iparművészek, és a franciák is, nemcsak teljes szobaberendezésekkel vannak képviselve. Egy termet az iparművészeti oktatásnak szántak, két másikat apróbb iparművészeti tárgyakkal. A tervező művészek egy része tanár és növendékeik munkái becsületére válnak a pedagógiai képességüknek. A kézimunkák, ékszerek, szövetek, viaszdísz tárgyak és más apróbb cikkek oly óriási módon változatos és nagyszámú gyűjteményben vannak jelen, hogy lehetetlen tervezőiket mind felsorolni. Kiténik közülük Bruno Paul, Wackerle, Julius Diez, Margarethe von Brauchitsch.

Egy negyedik termet a müncheni Künstler Theater kosztüm- és díszletrajzi és marionettjei foglalnak el. A képtermekekben itt-ott találunk egy vitrínát, egy fal-

szőnyeget, kovácsolt vasat vagy más dísz tárgyat, amiknek semmiképp se árt a képek szomszédsága. Massoul szép melegegyű mázos vázái, Mme Mailland karakterisztikusan hímzett falszőnyegei, Henri Ham és Georges Bastard faragott dísz tárgyai, Lalique és Rivand ékszerei eredeti, izléses és invenciózus munkák, amik egyaránt dicsérik készítőik technikai tudását, anyagismeretét és ügyességét.

Ez volt az első nagy művészeti szalon, amelyen az iparművészet volt túlsúlyban. Sikere egészen kivételes volt. Úgy a müncheniek, mint a párisiak meg lehetnek elégedve vele. A példa talán hatni fog és a modern francia iparművészet talán kivergődik végre régi hamupipőke szerepéből. Ha az eddigi lenéző becsmérés helyett a közvélemény támogatásába veszi, ezidei kiállításából látszik, hogy nagyon gyorsan utoléri majd a külföldet, amelyet fejlődésében nem följegőztet a tradíció súlyos bílcse. h. B.

PÁLYÁZATOK.

ELDŐLT PÁLYÁZAT. A jövő évben megnyíló nemzetközi vas- és gépipári újdonságok és szabadalmak kiállítása rendező bizottságának megkeresésére az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat pályázatot irt ki a kiállítás plakátjának rajzára. A pályázat november hó 21-én járt le, amely időre összesen 202 pályamunka érkezett be. A bíráló bizottság, amelyben a Társulat részéről Alpar Ignác mint bizottsági elnök és három tag, a kiállítás rendezősége részéről szintén három tag vett részt, november hó 23-án döntött a pályázatról. Mindenekelőtt örömmel konstataálták, hogy a pályázaton olyan sok kiváló munka szerepel, amínőre alig volt példa. A pályaművek legtöbbször úgy felfogás, mint stílus tekintetében megfeleltek a plakát céljához és rendeltetéséhez fűződő követelményeknek. Általában oda törekedtek a pályázók a feladat megoldásánál, hogy egyszerű eszközzel, hatásosan és megkapóan adják elő a gondolatot, amelyet a plakát rajzában kifejezni akartak. Lehetetlen itt le nem szögezni azokat az érdemeket, amelyeket az iparművészeti iskolának még csak két év óta fennálló grafikai szakosztálya a szó valódi értelmében vett grafikai művészet fejlesztése körül szerzett. A pályázat sikere nagyrészt a grafikai osztály tevékenységének üdvös hatására vezethető vissza.

A bíráló bizottságnak nehéz dolga volt, hogy a sok jó közül a legjobbakat kiválogassa. Többszörös selejtezés után a zsüri akképen döntött, hogy a 400 koronás első díjat Szekeres Béla, a 200 koronás második díjat Sándor József, a 150—150 koronás harmadik díjakat Mitterszky József és Bárány Nándor, továbbá Földes Imre pályamunkájának ítélte oda, míg 100 koronáért megvásárolta Petten Sándor

és Kovács Pál közös pályaművét. Valamennyi pályamű az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeumban több napon át közszemlére volt kiállítva. Ezenkívül a legjava pályamunkák közül 60 darabot a bizottság kiválogatott arra a célra, hogy azokat majdan a kiállítás keretében, mint a vas- és gépipari vállalatok művészi reklámját, bemutassák és így az érdekelt iparosoknak módjuk legyen a nekik megfelelő plakát, árjegyzék vagy hirdetés rajza gyanánt felhasználható munkák megszerzésére.

PÁLYÁZAT. Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr által rendelkezésére bocsátott alaplóból a következő általános nyilvános pályázatot hirdeti:

1. Tervezzék meg vászonból és lendamasztból (kamukából) szőtt abroszok, hozzávaló asztalkendők, továbbá törülközők mintáit.

2. Az abrosz mérete: 150 cm. széles, 150 cm. hosszú, az asztalkendő „ 70 „ „ 70 „ „ a törülköző „ 58 „ „ 116 „ „

Az abrosznak és asztalkendőnek mind a négy szélén, a törülközőnek pedig két keskenyebb szélén szegélye van, amelynek szélessége úgy aránylik a féltengelyhez, mint 2 : 5-höz.

3. A tervezésnél útbaigazítás gyanánt szolgáltatnak következő adatok:

Damasztzövésnél kétféle elrendezésű mintát használnak:

a) Ékalakú zsinórrendnél a szövet egész szélességében két részarányos mintával bír, és pedig úgy, hogy a középvonaltól balra eső mintarész a jobbra eső résznek tükörképe.

b) Vegyes zsinórrendnél a szövet két részarányos (oldal) szegéllyel bír, ezenkívül közép mintával, amely vagy ismétlődő, vagy csak egyszer fordul elő.

Ha a szegély mintája — rapportjai — többször ismétlődik, ugyanakkor a középső résznek is — ha több mintából áll — ismétlődnie kell.

Az asztalkendő- és törülközőminták tervezésénél hasonló szempontok tartandók szem előtt, természetesen